

Hlavní město Budapešť III. obvod, Samospráva Óbuda-Békásmegyer jako vedoucí konsorcia podala v létě 2018 společně s Budapešťským historickým muzeem (Budapesti Történeti Múzeum BTM) a společnostmi Magyar Turisztikai Ügynökség Zrt. (MTÜ) a Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. nabídku OPKSM /Operační program pro konkurenceschopné střední Maďarsko/, s identifikačním číslem VEKOP-4.1.2-17-2018-00001 a pod názvem "Využití dědictví úseku římského limes Óbuda-Aquincum pro účely komplexního cestovního ruchu" a získal **nevratnou dotaci ve výši 469 053 735 HUF včetně DPH**. V průběhu realizace projektu se místo společnosti Várkapitányság Integrált Területfejlesztési Központ Nonprofit Zrt. zapojila do projektu jako partner konsorcia společnost Lechner Tudásközpont Nonprofit Kft.

Cílem projektu je zvýšení možností k využívání starořímského dědictví obvodu III. pro turistické účely, především Muzeua Aquincum. Dva hlavní investiční prvky Historického muzea Budapešti byly **realizace I. etapy promenády na cestě Szentendrei mezinárodně uznávaného muzea s největší římskou sbírkou v zemi a další rozvoj výstavních prostor Muzea Aquincum a vytvoření interaktivního výstavního prostoru**. Oba investice byly realizovány v prostorech hlavního města, investorem je Historické muzeum Budapešti. S plánováním se začalo již v roce 2017 z prostředků poskytnutých hlavním městem. Plány byly schváleny a konstrukční plány byly připraveny začátkem roku 2020, realizace výstavby se začala v roce 2022. Kromě areálu Muzea Aquincum projekt zahrnuje i Vojenský amfiteátr a bránu tábora v ulici Kórház. Na těchto místech se nám minulost prezentuje ve formě rekonstrukčních tabulí a pomocí naší aplikace lze minulost zobrazit i virtuálně na obrazovce telefonu.

Přestože začátky historie Budapešti, nejvýznamnější turistické destinace Maďarska sahají až k Aquincum, památky římské kolonie nehrály dosud v cestovním ruchu hlavního města rozhodující roli. Cílem projektu je přiblížit římskou dobu hlavního města a archeologické památky domácím a zahraničním návštěvníkům a propagovat muzeum a jeho činnosti.

Doufáme, že rozvoj bude mít v budoucnu pozitivní dopad na poskytovatele služeb cestovního ruchu v oblasti. Investice, která se uskuteční na několika místech v obvodu III, je zaměřena na více segmentů návštěvníků (např. rodiny, studenti, senioři). S ohledem na to se očekává výrazný nárůst návštěvnosti a to nejen v lokalitách, kde probíhá výstavba. Díky tomu propagované lokality a poskytovatelé služeb tohoto obvodu budou mít příležitost podpořit a dále rozvíjet svou návštěvnost. Projekt přispěl k zachování architektonického a kulturního dědictví a má také didaktickou úlohu: cílem je upozornit různé skupiny návštěvníků (např. místní obyvatelstvo) na ochranu římsko-archeologického dědictví Budapešti a jeho propagaci.

Římské památky III. obvodu jsou součástí každodenního života obyvatel, neboť ruiny se nacházejí v těsné blízkosti obytných budov a institucí, které jsou součástí městské struktury Óbuda. Obyvatelé se s antickými památkami často setkávají při svých každodenních činnostech (např. na náměstí Flórián - jižní a východní brána legionářského tábora, vojenská kasárna, tzv. dům Centurio, větší lázně tábora, Herkulova vila na ulici Meggyfa; Cella Trichora na ulici Raktár;

římský akvadukt podél silnice Szentendrei, amfiteátr na ulicích Nagyszombat /vojenský/ a Zsófia /občanský/ atd.). Je důležité poznamenat, že prostřednictvím výběrového řízení byly realizovány možnosti k získávání informací (tabulky, audiovizuální prvky apod.), které poskytují informace obyvatelům, zvyšují známost, akceptace a oblíbenost pozostatků. V rámci projektu byl proveden turistický a infrastrukturní rozvoj zaměřen na vhodnou prezentaci římských památek ve 3 hlavních lokalitách, které poskytují vhodné místo k poskytování služeb.

Lokality:

1. Areál Muzea Aquincum: promenáda při silnici Szentendrei. V rámci projektu:

- Rozšíření jižní části promenády při silnici Szentendrei,
- vedle silnice bude postavena řada nízkých patníků, které zabrání parkování aut na chodníku,
- umístění "hermy" s obrázky významných císařů a důležitých historických událostí Aquincum.
- po demolicí asfaltových chodníků byly vybudovány 3 typy nových chodníků,
- byla postavena nová vstupní brána,
- byl vybudován nový, speciální chodník vedoucí od vchodu nové brány k pokladně, na chodníku si návštěvníci mohou přečíst řádky slavné Aquincumské náhrobní básně ve 3 jazycích (maďarština, latina, angličtina).
- Podél nového chodníku byly umístěny římské kamenné památky
- byla zrekonstruována část oplocení muzea,
- před budovou muzea bylo vytvořeno centrální místo se stromy a lavičkami

Muzeum Aquincum se již desítky let snaží jedinečným způsobem označit vstupní zónu parku. Před realizací projektu byl vstup do areálu muzea a do budovy pokladen přístupný přes parkoviště vyhrazené pro návštěvníky. Na parkoviště se lze dostat pěšky přes vjezd pro vozidla ze silnice Szentendrei. Vzhledem k umístění vstupní brány bylo obtížné najít pokladnu; návštěvníci se orientovali pomocí informačních tabulí. Před investicí bylo parkoviště muzea přístupné ze silnice Szentendrei, příjezd a odjezd byl řešen přes tuto bránu. Přejezd pro chodce a odbočení ze silnice Szentendrei bez odbočovacího pruhu bylo nebezpečné pro motoristy i chodce, chodci si ho téměř nevšimli.

Téměř 10-hektarový park měl po několik desetiletí problém s heterogenní vnější hranicí a plotem, který jednak nebyl hoden parku, dále nebylo jasné, kde je vstup do muzea a pěší provoz byl kvůli blízkosti silnice Szentendrei velmi nebezpečný.

Občanské město Aquincum je mimořádně bohaté na nálezy, je to největší nepřetržitě zkoumané římské město severně od Alp, návštěvníkům je přístupná téměř polovina města. Budovy jsou však částečně poškozené nebo vidět pouze pozostatky. Samozřejmě turisté si chtějí prohlédnout i rekonstrukční nákresy a videa - realistické a digitální – o rekonstruované verze jednotlivých budov.

Muzeum Aquincum je jedinečné, je přitažlivé pro návštěvníků. Amfiteátr ani brána tábora /Východní brána tábora/ nebyly samy o sobě významnými turistickými atrakcemi. Jejich zapojením do sítě jsme chtěli zvýšit čas, kterou turisté v areálu stráví. Zobrazením římských památek v síti se atraktivita stanou přístupnějšími a komplexněji interpretovatelnými, a návštěvníci tak získají ucelenější představu o římských pozůstatcích města Aquincum a jednotlivých částech bývalého osídlení. Římské pozůstatky v Budapešti III. jsou rozlohou, počtem a stavem nejvýznamnější v zemi, ale jejich význam není domácími ani zahraničními návštěvníky dostatečně hodnocen. Vytvoření jednotné sítě pro jejich prezentaci zvyšuje jejich turistický význam.

Nově vytvořená zeď před Muzeem Aquincum jako reklamní prvek má zastavit turistický ruch směřující do Dunakanyaru (Dunajský ohyb) a zároveň poskytnout návštěvníkům vizuální a textové informace o římském městě. V I. etapě byly realizovány vstupní a úvodní části promenády. Cílem I. etapy je "otočit muzeum" směrem k návštěvníkům a snažit se procházejícím chodcům zprostředkovat co nejvíce zajímavých informací o Aquincum. Lepšímu pochopení jednoty občanského města Aquincum napomáhá nová mapa Aquincum umístěná po obou stranách obrovské bronzové brány, stejně jako označení místa bývalé římské městské brány při bráně a textové a grafické prvky na skleněné stěně.

2. Prostor Muzea Aquincum: expozice o armádě z Aquincum a panonském limesu. Stavba probíhala v budově Muzea Aquincum s částečnou přestavbou interiéru. V rámci projektu byl Muzeum Aquincum Historického muzea v Budapešti obohacen o novou stálou expozici s názvem "Ve stínu římského orla - vojenský život podél limes Aquincum".

- Byl vytvořen interaktivní výstavní prostor a tradiční výstavní prostor
- byl obnoven vodní blok budovy,
- ve výstavním prostoru byla vytvořena interaktivní expozice, která představuje každodenní život vojska na římském limes,
- vznikla také místnost pro muzejní pedagogiku.
- byly zajištěny základní podmínky pro pořádání akcí v sále.
- v místnostech byly umístěny vizuální prvky.

Aquincum bylo strategicky významným městem chránícím severovýchodní výspu Římského impéria na [Dunaji](#) a přes 300 let hlavním městem Dolní Pannonie (Pannonia Inferior). Na území dnešní Budapešti se nachází několik vojenských táborů (zde bylo umístěno 6000 vojáků [římské legie](#)), které svědčí o přítomnosti nejdůležitější armády té doby.

Kromě nálezů zbraní, vojenského oblečení a života vojáků v době míru výstava představuje i památky, které byly návštěvníkům dosud neznámé. Například nápis "Kámen drusus" byl základem pro získání panonské provincie v augustovské době, ale dnes víme, že se jednalo o kamenný pomník z roku 73 n. l., který připomínal výstavbu jezdeckého tábora v Óbuda. Poprvé

bude také vystavena římská drátěná košile z více částí. A ty, kteří touží po klidnějším a umělečtější zážitku, potěší téměř 2000 let stará barevná nástěnná malba mithraistickou svatyní, vykopaná v táboře římských legií v Aquincumu, která je umístěna v interiéru s atmosférou svatyně spolu s oltárními kameny nalezenými při vykopávkách.

Na hlavní ulici rušného legionářského tábora mohou návštěvníci nahlédnout přímo do dobových interiérů a díky VR obsahu se mohou ocitnout také ve vojenských kasárnách, lázních nebo dokonce římských svatyních; výstavní prostor je pomocí zvukového panelu naplněn antickými melodiemi. Stojí za to sledovat cestu figurky malého orla, protože zprostředkovává zajímavá fakta o každodenním životě a způsobu života vojáků, kteří měli v Aquincumu základnu.

Děti i starších návštěvníků potěší hrací koutek, kde se mohou seznámit s oblečením legendárních starověkých bojovníků, ale je zde také možnost vyzkoušet si moderní deskové hry a zapojit se do stavebních prací v mírové době ve vojsku, návštěvníci si mohou například postavit repliku římské strážní věže z dřevěných kostek, mohou se dozvědět více o stavbě slavných římských viaduktů, nebo dokonce umístit opevnění systému limes na mapu Panonie.

3. Vojenský amfiteátr: Skutoční funkce amfiteátru, jehož aréna je dokonce větší než plocha římského Kolosea a jehož impozantní zdi se nezachovaly, se dosud nepodařilo určit. Amfiteátr byl po konzervačních pracích využíván obyvateli k odpočinku a venčení psů, okolní školy zde pořádaly různé akce, ale svou turistickou funkci skutečně plnit nemohl, nebyly dostupné informace o památkách před projektem s výjimkou jediné informační tabule.

V rámci projektu byly vedle vojenského amfiteátru umístěny 2 speciální tzv. rekonstrukční plexi tabulky, díky nimž si návštěvník může prohlédnout původní obrysy a starobylou podobu stavby v dobách její největší slávy. Plexi tabulka zobrazuje pozdější období amfiteátru. Na veřejném prostranství na rohu ulic Nagyszombat a Szőlő, při vstupu do areálu zřícenin, je umístěna průhledná rekonstrukční tabule s informacemi o památkách a je zde vidět i budovu vojenského amfiteátru z tohoto období.

Vedle hlavní cesty, na rohu ulice Pacsirtamező a Nagyszombat, jsme umístili zajímavou tabuli s informacemi o architektonicko-kulturním dědictví této lokality. Pohyblivé obrázky na tabuli tvoří prostorový efekt. Když návštěvník vidí zříceninu, vidí v pozadí také vojenský amfiteátr. Dvě tabule jsou umístěny za sebou, na zadní je vidět linie budovy, na přední gladiátory, chodce a závodní vozy. Tabulky obsahují QR kódy, které lze naskenovat telefonem a virtuálně si tak prohlédnout původní podobu amfiteátru. Návštěvníci se mohou na stejném místě zastavit a pomocí interaktivní aplikace v telefonu - realizované v rámci tohoto výběrového řízení - si na určitých místech amfiteátru prohlédnout původní budovu - s textovými informacemi.

4. Prezentace brány tábora na ulici Kórház (východní brána tábora) - brána na ulici Kórház neodpovídala turistickým potřebám 21. století. Nebyly zde k dispozici žádné informace o

zříceninách, které lze volně navštívit, atrakce v této podobě nebyly turisticky přívětivá. Nebyla zohledněna kubatura brány, větší pozornost by si zasloužily i památky ukryté mezi budovami obytného komplexu. Pro návštěvníky bylo obtížné připomenout si původní podobu budovy a její místo v táboře.

V rámci projektu byla u východní bráně tábora umístěna speciální plexisklová tabule, přes kterou mohou návštěvníci vidět původní obrysy budovy, spoznat tvar budovy a její starobylou podobu. Brána má představovat typické opevněné brány legionářských táborů, jejich impozantní tvar a pevnost zdí. Rekonstrukční tabule byla doplněna selfie-bodem. Podobně jako u amfiteátru i tady byla aktivována mobilní aplikace, díky níž lze vidět vstup do římského tábora ve své původní podobě a s textovými informacemi.

Výše uvedené inovace projektu jsou vhodná pro prezentaci a propagaci archeologického dědictví hlavního města z doby římské, viditelných i neviditelných památek v areálu Aquincum.